

Den feminina maskeraden

Attributen som skapar ytspänningar

LOTTA GRIMBORG
KANDIDATUPPSATS, VT 2015,
ÄDELLAB, DKK, KONSTFACK
HANDLEDARE: JOHANNA ROSENQVIST

INNEHÅLL

INTRODUKTION

Abstract	3
Bakgrund	4
Undersökningsområde	6
Konsthantverk och femininitet	9

UNDERSÖKNING

Den mediala bilden	10
Badrumsritualer	11
Separatistiska rum	11
Dramatiseringen av den feminina maskeraden	13

RESULTAT	15
----------	----

KÄLLFÖRTECKNING	17
-----------------	----

ABSTRACT

We live in a world constructed by predeterminations, divided by gender. It's a masquerade that we're all taking part in, men by their gaze and women by embodying it. I've investigated spaces where feminine attributes are interconnected to a female body, and aspects that shape the misleading mask. In my research I discovered that there are three areas where a woman and female attributes are merged: In media where the stereotype image of a woman is confirmed in glossy magazines and in reality shows. In the bathroom, a room that represents the starting point of the masquerade. And last in typical feminine rooms, beauty salons, where make-up and nail polish is applied to female bodies. By researching spaces I discovered that bodies are shaped by the exclusion of the other sex and by gender specific norms.

Out from my own bodily perception I have investigated the feminine surface in the borderland between corpus and jewellery. In my process I shifted the perspective by creating wearable pieces that illustrate the undressing of femininity and by dressing traditionally masculine corpus in feminine materials. All together the objects make up a burlesque staging of a feminine scenography. It's first when an object loses its initial function that we can create new reference points. It's when lipstick is casted in the shape of soap and when a high heel is separated from the shoe that they become disconnected from the female body.

BAKGRUND

Ytspänningar är ett fenomen som inom kemin betecknar summan av de krafter som uppstår vid gränsytan mellan vätska och luft. Det är ytspänningar som ger oss intrycket av att ytan "finns". Tendensen att se femininitet som yta kan i sig ses som resultatet av ett slags (yt)spänning: Å ena sidan ses femininitet som inåtvänd, ett uttryck för eller i relation till något mer bestående och inre; kvinnan, kvinnligheten, kroppen. Å andra sidan är femininitet en yttlig yta, förgänglig och känslig för avtryck och intryck i form av patriarkala fantasier, feministiska förändringspolitiska ambitioner, konsumtionstrender och kollektiva påtryckningar¹

Det är just ytspänningarna som Ulrika Dahl skriver om i citatet ovan som fick mig att fundera mer på vad den feminina ytan egentligen består av, och hur den fysiskt och psykiskt formar kvinnokroppar. Jag tänker på den cementerade ytliga bilden av hur en kvinna ska se ut, bilden som är konstruerad av modetrender och skönhetsideal i det patriarkala samhället. Jag har alltid sett ett problem med feminina respektive maskulina ytor, identiteter som tvingar in människor i färdigpaketerade boxar. Passar en in i boxen så kan det ändå skava på insidan, kännas obekvämt och påtvingat. Passar en inte in så skaver det i relation till andra människors kroppar, det blir ytligt synbart att en bryter den feminina eller maskulina normen. Hur mycket av det feminina finns egentligen inprogrammerat i kvinnokroppen från födseln? Har den feminina identiteten skapats enbart genom de patriarkala strukturer som finns i vårt samhälle? Var och när bekräftas femininiteten så många gånger att den blir till kvinnors verkliga identitet? Sandra Harding skriver i *The Science Question in Feminism*² att genussystemet och kvinnorollen konstrueras på tre olika nivåer; den symboliska, den strukturella och den individuella nivån. Konstruktionen på symbolisk nivå sker med hjälp av föregivandetaganden som är resultatet att vi tror blint på föreställningar som finns om maskulinitet och femininitet, vilka skildras genom symboler och i språk. Den strukturella processen avser följden som blir av den symboliska processen i form av exempelvis könsarbetsfördelning och andra åtaganden och handlingar, vilka ses som maskulina respektive feminina. Den individuella processen syftar slutligen till hur enskilda individer socialiseras in i föreställningarna som finns. De patriarkala normerna skapas utifrån mallar av hur kvinnor och män bör bete sig, och människor anpassar sig medvetet eller omedvetet till dem.

I boken *The Beauty Myth* menar Naomi Wolf att den patriarkala makten i det västerländska samhället har moderniserats. Den nya formen av makt utgörs istället av olika typer av ideal som kvinnor förväntas att uppnå och uppmuntras att efterlikna. Skönhetsideal skapas för att på ett effektivt sätt hålla kvinnor upptagna med sina utseenden, vilket resulterar i att kvinnor får mindre tid över till andra projekt. Dessutom skapar detta en illusion om att det finns en essentiell önskan hos kvinnor om att vara vackra. Kvinnokroppen har i århundraden bokstavligen formats efter mode- och skönhetsidealet. På 1700-talet rådde exempelvis rokokotidens ideal där kvinnligheten blev sjuklig och ömtålig. Det hörde till kvinnors attribut att svimma eller "dåna". Vilket inte bara var ett resultat av den hårda snörningen i korsetten utan något som verkligen var

¹ *Ytspänningar - Feminister, feminismer, femmefigurationer*, Ulrika Dahl, sid 8

² *The Science Question in Feminism*, Sandra Harding

karaktäristiskt för kvinnan. I slutet av 1800-talet kom en tid då klädmodet sannolikt var mycket smärtsamt för kvinnorna. Då skulle magen inte finnas alls, midjan skulle vara getingsmal och en del kvinnor gick så långt för det rådande skönhetsidealet att de opererade bort de nedersta revbenen.³ De rådande trenderna och de patriarkala strukturerna formar ständigt om kvinnokroppen, med olika attribut som verktyg. Korsetten kanske inte är så aktuell i dagens mode men vi har fortfarande pushup-bh och kroppsformande strumpbyxor kvar som en utgrening från 1700-talsmodet.

³ Beskrivningarna av skönhetsidealen kommer från boken *kropp och kläder*, av R.Broby Johansen från 1954.

UNDERSÖKNINGSOMRÅDE

Kvinnlighet kan antagas och bäras som en mask, både för att dölja innehavandet av maskulinitet och för att avvärja de repressalier som förväntas om hon skulle ha den. Läsaren undrar nu kanske hur jag definierar kvinnlighet eller var jag drar gränslinjen mellan genuin kvinnlighet och "maskeraden". Jag tror emellertid inte att det finns en skillnad; vare sig de sitter på djupet eller på ytan, är de samma sak⁴

Det jag undersöker i den här texten är vad den feminina masken innebär och varför den har skapats. Jag har valt att enbart undersöka den i förhållande till kvinnokroppen, men masken kan även antas av andra kroppar som vill tillskriva sig femininitet. Maskeraden är uppbyggd av vissa attribut och kläder som blir en kulturellt betingad signal för tecknet Kvinna. Attribut som under lång tid har varit kopplade till kvinnokroppen, såsom högklackade skor, rött läppstift, åtsittande material och bygelbehå. Men även om kvinnan bortser från dessa stereotypa attribut och istället eftersträvar det "naturliga" så iklär sig kvinnan en mask. Inte ens den naturliga looken är naturlig. I *Under det rosa täcket*, skriver Nina Björk att kvinnligheten målas i färger av en naturlig essens, som dock måste vårdas och paketeras rätt för att överhuvudtaget få kallas kvinnlighet.⁵ Hon menar att hela smink- och modevärlden lever på paradoxen kvinnligheten som en äkta förklädnad. Att kvinnans "omaskerade" ansikte bär kräm, puder, ögonskugga och ögonbrynsfärg i det som kallas "den naturliga looken". Resultatet blir en kvinna klädd i "kvinnlighet". Nina Björk funderar vidare:

Kanske handlar det om att ta på sig själv? Men vem är detta "sig själv"? Vilken är denna kvinnliga identitet som vi bör ta på oss innan vi möter vår man? I en text i Elle nämns orden badgeléer, oljor, lotion, parfym och nagellack. Dessa kulturella produkter paras med orden kropp, halsgrop, bröst, knäveck, hår och armhåla. Den nakna kroppen tar på sig kulturen och voilà: här har vi den "kvinnliga kvinnan"⁶

Utifrån "feminina attribut" undersöker jag i mitt gestaltande den konstruerade kvinnligheten. Varför anses kvinnan vara sin "klädda" kropp. Vad är en kvinna utan kostymen? Kan kvinnan ens bli en neutral kropp om det naturliga är en mask? Kvinnans kropp och sexualitet har genom historien, framställts på ett sådant förskönande sätt att det blivit en naturlig del av kvinnligheten att vara "tillfixad", retuscherad, att bära en mask för beskådan. Nina Björk skriver att kvinnokroppen är ett objekt, en bild som det krävs kroppsligt och estetiskt arbete för att uppfylla. Som kvinna råkar en då vara född med det kön som har till uppgift att förverkliga denna bild.⁷ Men denna skönhetshets som Nina Björk talar om förklarar Naomi Wolf som en myt. I Boken, *The Beauty Myth*, skriver hon om skönhetsmyten som något som dels har skapats av samhällets och medias bild av femininitet men också av mannens blick. I inledningen av boken skriver hon så här:

The beauty myth tells a story: The quality called "beauty" objectively and universally exist. Women must want to embody it and men must want to possess women who embody it. This embodiment is an imperative for women and not for men... But none of this is true;

⁴ Joan Riviere, *Kvinnlighet som maskerad*, Skriftserien Kairos nr 6, sid 34.

⁵ Nina Björk, *Under det rosa täcket*, sid 31.

⁶ Nina Björk, *Under det rosa täcket*, sid 33.

⁷ Nina Björk, *Under det rosa täcket*, sid 35.

the beauty myth is not about women at all. It is about men's institutions and institutional power⁸

Bilden av den kvinnliga kvinnan har skapats, i det patriarkala samhället, genom den manliga blicken. Det är en maskerad som vi alla deltar i, män genom deras blick och kvinnor genom att förkroppsliga den. Hela skönhetsmyten är en produkt av mannens åtrå efter en feminin kvinna och bekräftandet av denna stereotypa kvinna i media och modetidningar. Men att vara kvinna och att vara kvinnlig borde inte vara samma sak. För att vara kvinna biologiskt behöver du egentligen bara födas med en vulva. För att vara kvinnlig måste du enligt de patriarkala strukturerna tillta dig vissa attribut så som högklackat, smink, åtsittande kläder, långt hår, strumpbyxor och vissa känslodrag. Men varför bekräftas mitt kön utifrån vilka attribut jag bär, eller inte bär? Det handlar om vilka föreställningar som finns kring begreppet kvinnlighet, kring maktstrukturer och om det ständiga bekräftandet av stereotypa bilder. Det är dessa föreställningar jag undersöker.

Jag utgår från den vardagliga ritualen i badrummet där mänskliga kroppar varje dag förändrar sin identitet i en aktiv handling. Genomförs ritualen av egen vilja eller är den konstruerad av det patriarkala samhället? Vad händer i ögonblicket när vi ser vår spegelbild och bestämmer oss för att applicera rött läppstift, förändra vår identitet, försköna vårt ansikte, markera en laddad plats. Meg Cohen skriver att läppstift transformerar en kvinna från hennes privata jag till sitt offentliga jag. Läppstift är en markör för lämnandet av det privata.⁹ Jag ska i mitt gestaltande arbete titta närmre på läppstiftet som symbol. Bara utifrån denna enda vaxstav iklädd ett metallfodral skulle jag kunna diskutera maktstrukturer, kvinnlighet, sociala spelregler, förtryck, stereotypa bilder och sexualitet. Det finns en laddning i läppstiftet, det är en aktiv handling att föra det mot sina läppar, en fallossymbol, ett vapen. Jag tänker att läppstiftet kan liknas vid den manliga slipsen. Eller som modedesignern Diane von Fürstenberg förklarar det: "Lipstick is to the face what punctuation is to a sentence".¹⁰ Med läppstift kan jag lämna avtryck var jag vill. Erövra föremål. Det är en makt jag har. Någon som har tagit den här makten till sin spets är konstnären Nezaket Ekici som i sitt performance *Emotion in motion* lämnade läppavtryck på allt och alla som befann sig i galleriet. I tre dagar erövrade hon rummet med hjälp av något så ickepermanent som läppstiftspigment. I det här rummet tar en kvinna plats med hjälp av ett kvinnligt attribut. Hon omformar läppstiftet till ett vapen, eller snarare ett verktyg. Använder en tydlig symbol för att markera revir. Hon ger rummet känslor. Ett läppavtryck på fel ställe kan röra upp känslor. För mig kan läppstiftet vara både en sköld utåt och en invitation inåt. Och det är i den ambivalensen jag vill ta avstamp.

⁸ Naomi Wolf, *The Beauty Myth*, sid 12.

⁹ *Read My Lips; A Cultural History of Lipstick*, Sid 85

¹⁰ *Read My Lips; A Cultural History of Lipstick*, Sid 75

Nezaket Ekici, Emotion in Motion, Galerie Valeria Belved, Milan, 2000

KONSTHANTVERK OCH FEMINITET

Jag befinner mig inom facket för konsthantverk och skapar objekt som rör sig i gränslandet mellan corpus och smycken. Jag ser inget problem i att vara svävande i definitionerna av objekten jag skapar, men den gängse uppfattningen är att diskussionerna skiljer sig åt med utgångspunkt i om det är corpus eller smycken. För mig behöver det inte finnas en så grov skiljelinje. Det är användningsaspekten som gör corpus och smycken så sammanlänkade. Smycken refererar till ett bärande (användande) och corpus till en funktion (användande). Båda gestaltungsformerna behöver en kropp för att bli fullständiga eller för att kunna referera till en funktion. Kroppen är den gemensamma nämnaren och vad som skiljer smycken och corpus från skulptur.

Att jobba med feminitet i gränslandet mellan corpus och smycken är spännande. När jag gör en studie av 2014 års nummer av tidningen Schmuck¹¹ så inser jag att smyckesvärlden är överbelamrad av feminitet. Majoriteten av skaparna bakom är kvinnor, smyckena visas på kvinnokroppar och estetiken är inom ramarna för vad som anses vara feminint. Men det känns som att det handlar om en oreflekterad feminitet, smyckena är inte feminint betingade för att prata om feminism eller kvinnors rätt till sin kropp. De visuella uttrycken är feminina för att det är den gängse estetiken inom fältet. För att uppmärksamma det har jag därför valt att överdriva den feminina estetiken i smyckena jag skapat i mitt kandidatarbete. Allt går i rosaröda toner, består av igenkänningsbara symboler så som läppstift och nagellack, och av material som kopplas till den stereotypa feminina kroppen. Vid en omfattande sökning på Google på orden corpus och silversmide så upptäcker jag motsatsen. Där är huvuddelen av hantverkarna bakom män, speciellt inom traditionellt silversmide som corpus har sina rötter i. Objekten är i metall, oftast silver, raka kanter, funktionalistiska former, något som traditionellt sett kopplas ihop med maskulinitet. Jag tycker att det är farligt att prata om mjuka former som feminina och raka kantiga former som maskulina men ibland måste en använda sig av stereotypa föreställningar för att lyfta upp ett problem. På mina corpus har jag därför valt att applicera feminitet. Jag använder tekniker som kopplas ihop med feminitet så som påmålning av nagellack och spacklandet av smink för att "kladda ner" corpus. Jag byter ut de små lejonassarna till klackar från högklackade skor, refererar till den svulstiga rokokostilen genom runda former täckta i silikon och gör locken i läppstift vilket medför att den nyfikna kommer få sina fingertoppar nerkladdade. Genom att förflytta feminiteten från smycken till corpus kan jag tydligt visa hur de båda fälten traditionellt sätt skiljer sig åt.

Jag vill skapa kommunikativa objekt och det kan jag göra genom materialval, symbolik och formspråk. För mig handlar corpus och smycken just om detta, att genom ett specifikt material hitta de kommunikativa referenspunkter som skapar en dialog med betraktaren. I det här fallet använder jag mig av material som anses vara feminina och överdriver dem eller applicerar dem på objekt som anses vara maskulina. Materialen och de igenkänningsbara symbolerna blir då viktiga medel i kommunikationen till betraktaren.

¹¹ Schmuck magazine är en tysk tidning inom området smyckeskonst och smyckesdesign.

UNDERSÖKNING

I det här kapitlet undersöker jag femininitet inom tre olika områden. Första delen handlar om medias roll i skapandet av den feminina masken, här använder jag mig av litterära referenser och en kort studie av dokumentära berättelser. I den andra delen undersöker jag badrummet som omklädningsrum för den feminina maskeraden, genom att använda mig av konstnärliga metoder och slutsatser utifrån min gestaltningsprocess. I tredje delen tar jag på mig en etnologs glasögon och tittar på genusbetingade platser som skapar och bekräftar kvinnorollen och den feminina ytan. Jag gör en deltagande observation på skönhetssalonger genom att själv sätta mig i behandlingsstolen men också genom att ta anteckningar och spela in ljud och dialoger. Jag väljer att angripa ämnet med tre olika metoder för att få flera ingångar när jag tar mig in till kärnan av femininiteten.

Den mediala bilden

Genom att titta på olika mediala bilder som visar hur en kvinna ska vara så kan en se att media bekräftar och återskapar den konstruerade kvinnobilden gång på gång. Läsaren/betraktaren får ständigt en påminnelse om vad det innebär att vara kvinna och receptet på hur man uppnår kvinnlighet och femininitet. I *Kropp, Genus och sexualitet om kvinnors representation i Veckorevyn* skriver Anneli Pekula att:

Forskning om kvinnomagasin visar att de riktar sig till kvinnor och fungerar som överlevnadsmanualer vilka förser läsarna med praktiska råd om hur de överlever i en patriarkal kultur. Shopping är det bästa överlevnadstipset och uppmuntras i annonser, mode- och sminkreportage, vilka beskriver hur du, som kvinna, uppnår en framgångsrik femininitet.¹²

Dessa tidningars syfte är alltså att få kvinnor att förverkliga sin femininitet för att passa in i ramen av kvinnlighet, ett koncept som många köper utan att reflektera över det. Femininitet, kvinnokroppen och feminina attribut kopplas i dessa tidningar ihop och bekräftas som en kropp. I Anja Hirdmans avhandling *Tilltalande bilder* undersöks hur kvinnor och män representeras i *Veckorevyn* och herrtidningen *Fib aktuellt*.¹³ I *Veckorevyn* framställs femininitet som något som går att lära sig genom att exempelvis klä och sminka sig på ett visst sätt och att maskulinitet har en stor och viktig plats i den kvinnliga världen då femininiteten skapas i relation till denna. *Veckorevyns* läsare uppmanas att öka sin erotiska utstrålning, hålla vikten, inte bita på naglarna eller lägga armarna över bröstet. *Fib aktuells* läsare antas vara bepansrade maskiner, utan känslor, med en stark gemenskap i att de är män. De är alltså i tidningar som dessa som könsrollerna bekräftas. Och det är bara ett exempel av många.

¹² Kropp, Genus och sexualitet, Anneli Pekula, Sociologiska institutionen, Lunds universitet, 2003, sid 6

¹³ Tilltalande bilder, Anja Hirdman, 2006

Tittar man på TVbranchen så bekräftas där könsrollerna gång på gång. I programmet, *Skönhetsideal jorden runt*¹⁴, så besöker journalisten Françoise Spiekermeier Brasilien för att undersöka landets skönhetsideal. Hon träffar Adressa som ska delta i Brasiliens största skönhetstävling *Miss Bumbum* där kvinnor i glittrande bikinis och skyhöga klackar tävlar om vem som har den perfekta rumpan. Sexighet och femininitet kopplas här ihop med högklackade skor, nagelförlängning och ett sminkat ansikte. Det feminina idealet bekräftas. Samma sak sker i avsnittet om Panama City, där 15-årsfesten är den största milstolpen i livet för flickor. Då förvandlas barnet till en prinsessa i en saga och hennes skönhet står i fokus. Under ett stort och pompöst firande lämnar de barndomen och föräldrarna accepterar att deras dotter blivit kvinna. Kvinna kopplas här ihop med höga klackar, lösögonfransar och åtsittande klänningar. Bara det faktum att Françoise som leder programmet träffar till största del kvinnor i ett program som handlar om skönhet, bekräftar att skönhet är kopplat till kvinnokroppen.

Badrumsritualer

Badrummet är en rituell plats i vårt hem, platsen för reflektion kring det ytliga jaget. I badrummet börjar de flesta människor sin dag, här gör en sig redo för att möta offentligheten. Det är i badrummet du ifrågasätter och bekräftar din spegelbild, och det är här du påbörjar ditt deltagande i maskeraden, en fasad för att passa in i samhällets olika fack. Kvinnokroppen kopplas redan i detta stadium ihop med naturlig makeup, läppstift, fuktgivande krämer och mascara. Attributen och kvinnokroppen blir en kropp, sammanfogade, i en daglig ritual. För att undersöka badrummet som ett omklädningsrum för maskeraden har jag använt mig av konstnärliga metoder. I första stadiet av mitt undersökande använde jag mitt eget ansikte som en tom canvas. Som ett exempel målade jag halva ansiktet med smink och lät halva vara osminkat och kunde då tydligt se inträdandet i maskeraden och hur den förändrar både hur jag känner mig och hur jag uppfattas utåt. Badrummets attribut så som smink och bomullspads har också fått agera material i min gestaltningsprocess. Genom att ändra funktionen för materialet har jag kunnat koppla bort de feminina referenspunkterna. Läppstift har gjutits om till tvålar, foundation och täckstift har omformats till könsneutrala broscher. Sminkbehållarna har jag vänt upp och ner så att innehållet sipprat ut, de går då från att vara förbrukningsvaror till att bli en protest, ett ställningstagande. Genom denna metod har jag kommit fram till att det är först när den ursprungliga funktionen tas bort som vi kan se objekten för vad de verkligen är. När läppstiftet inte är en vaxstav i en metallhylsa, när smutsiga bomullstussar bevaras istället för att kasseras, när smink blir till ett verktyg för att befläcka kläderna, det är då vi kan börja associera utifrån nya referensramar. Det finns inneboende förväntningar på vad en kvinna ska vara och hur hon ska se ut och det är först när hon bryter dessa förväntningar som hon blir ifrågasatt. Badrummet kan därför fungera som en plattform för diskussion och förändring. Det är här vi kan välja att ta av oss masken och ta upp kampen.

¹⁴ <http://www.svtplay.se/video/1732054/skonhetsideal-jorden-runt-brasilien>

Broscher, stearin, del av det gestaltande arbetet

Separatistiska rum

Det finns vissa avgränsade platser i det offentliga rummet dit bara de som identifierar sig som kvinnor har tillträde. Dels finns det offentliga rum såsom toaletter och duschrum på badhus, som genom skyltar och regler är uppdelade efter om du har en mans- eller kvinnokropp. Men så finns det också platser som har blivit könsspecifika utifrån normer, platser dit bara de som vill iklä sig feminina attribut har inträde. Jag syftar på nagelsalonger och skönhetsalonger. I dessa rum finns det ett kodat språk och en estetik som innefattar vissa kroppar och utesluter andra. Här kopplas kvinnokroppen ihop med attribut som gelénaglar, ögonbrynsfärg, lösögonfransar och hårförlängningar. I sitt masterarbete *Girls club* undersökte Kakan Hermansson nagelkonstens möjligheter att skapa kvinnoseparatistiska rum.¹⁵ Hon skriver om det låga värdet i det rosa och glittriga som vi kopplar samman med tjejer. Nagelkonst anses fult för att det handlar om kvinnans kropp, inte bara kroppen i allmänhet. Men hon menar också att nagelbranschen är heterosexistisk och kapitalistisk och vill sälja och forma¹⁶. Det fina med hennes verk *Girls Club* är hur det sammanför kvinnor, tack vare att de befinner sig i ett kvinnoseparatistiskt rum vågar de lyfta problem, prata ut om svåra erfarenheter. Hennes verk är ett bevis på att feminina attribut, nagellack i det här fallet, faktiskt kan vara en del i en feministisk rörelse. Trots att en bär på feminina attribut så kan en föra en feministisk kamp, det handlar om varför en bär det och om en är omedveten eller medveten om de feminina attributens historia. I en av de salonger som jag gjorde fältstudier i, hade aldrig någon person som identifierar sig som man satt sin fot. Salongerna kan alltså både fungera som en trygg frizon från män, men är också en plats som bekräftar de feminina rollerna. En kan förklara det som att rummet bekräftar och förlänger den feminina kroppen genom de behandlingar som erbjuds men också genom de estetiska valen i rummet. Det som jag tar med mig från undersökningen är hur arkitektur kan forma kroppar, hur vissa rum utesluter manliga respektive kvinnliga kroppar och därmed skapar könsspecifika platser. Jag tar också med mig de metoder som är specifika för de salonger jag besökt. Genom att jag i min konstnärliga undersökning målar med nagellack på corpusobjekt, och gjuter smycken i läppstift, så förflyttar jag metoderna till ett annat sammanhang. I nästa del berättar jag mer om vilka frågor jag vill väcka med mitt gestaltande arbete och hur jag använder min egen kropp i processen.

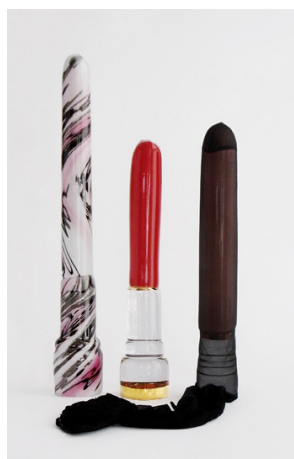
¹⁵ <http://www.konstfack2012.se/master/macg/karin-kakan-hermannsson>

¹⁶ <http://nojessguiden.se/artiklar/kvinnorum-och-nagelkonst>

DRAMATISERINGEN AV DEN FEMININA MASKERADEN

Det jag har skapat i den gestaltande delen är en överdriven och dramatiserad feminin scenografi. En skådeplats med rekvisita som understryker och förlöjligar det patriarkala samhällets bild av femininitet. En parodisk iscensättning där kvinnan har lämnat scenen och på vägen ut kletat av sig femininiteten på olika objekt. Jag har med mitt gestaltande omvandlat teori till praktik, undersökt de teoretiska påståendena i denna text. Mitt gestaltande arbete väcker frågor som: Vill jag vara en del av den här maskeraden? Varför bär jag feminina attribut och för vem bär jag dem? Normen är att kvinnan är sina attribut och därför behöver det ske en grundläggande strukturell förändring i hur vi pratar och agerar kring den normen.

Ingången i min gestaltningsprocess har varit min egen kropp. Genom att använda kroppen som verktyg och canvas har jag undersökt de feminina attributens förhållande till kroppen och till rummet. Det är utifrån den fysiska och sociala kroppen vi upplever världen, därför fungerar kroppen som en vardaglig mätsticka. Jag ville undersöka varför femininiteten skaver mot min kropp, varför jag motsätter mig bilden av "den kvinnliga kvinnan". Och vad som händer om jag förändrar utseendet på de ikoniska feminina objekten. Kan smink bli till vapen? En sköld? Självförsvar?

Åsa Jungnelius, In My Imagination, 2009.

Konstnären Åsa Jungnelius har jobbat med liknande frågeställningar. Hon använder ofta makeup som en stereotyp symbol och ett redskap.¹⁷ På Vida museum skapade hon en krigsskådeplats med sminkföremål, kopplade till femininitet, och omformade dem till något som ser ut som vapen och ammunition. Jag kan se liknande referenser i mitt gestaltande men jag är inte säker på att det är ett krig jag vill starta. Jag tror mer på att skapa en skådeplats, en scenografi där en kropp har varit närvarande, kanske snarare en efterkrigsplats. Jag blir inspirerad av Åsa Jungnelius skulpturer men tycker att det kan vara begränsande att nästan uteslutande jobba i ett material, i hennes fall glas. För mig är materialvalet så viktigt, det är med materialets taktila kvalitéer, symbolik och formspråk som jag kan uttrycka mig. Jag utgår därför

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=hcyQpfYHuEQ#t=53>

från material kopplade till den feminina kroppen så som smink, strumpbyxor, spets etc för att omforma och förändra innebörden av materialet. Under min process där jag arbetar med dessa material dyker flera frågor upp. Bland annat om hur de feminina attributen påverkar den feministiska kampen? Hur vi ska kunna föra en feministisk kamp i högklackat och strumpbyxor, när de hindrar oss från att komma snabbt framåt. Jag har hört flera kvinnor säga att det första de gör när de kommer hem är att slänga av sig klackskorna, Bh:n och strumpbyxorna för att befria sina kroppar. För vems skull bär vi då attributen från första början?

Smyckeskonstnären Åsa Skogberg har berört dessa frågeställningar i projektet, *O Wearer Where Art Thou*. Hon frågar sig var bäraren har tagit vägen och för vem vi bär. Med hjälp av "feminina" attribut som strumpbyxor och pärlcollier hittar hon nya platser och sätt för bärande, hon letar med projektet efter "delaktiga kroppar".

Snowbody # 3 Camel, Still Pearling # 2 och Still Pearling #1, Åsa skogberg, 2013

Precis som Åsa Skogberg så jobbar jag också med smyckeskonst som inte är smycke förrän det finns en delaktig kropp. Objekt som behöver placeras i en kontext utanför den vita galleriboxen, och som inbjuder till interaktion. I kontakt med kroppen kan dessa smycken skapa ett performativt möte och en dialog. Jag har därför skapat en installation där interaktion är en viktig del. I vissa av verken som ingår i mitt examensarbete så har interaktionen skett i skaparprocessen, med hjälp av andra kroppar, som i en film där en kropp smörjer in sig i läppstiftsvål. I en del verk sker interaktionen på vårutställningen där besökarna kan aktivera fler sinnen än bara seendet. Alla verk ställer på olika sätt frågor om eller uppmärksammar den feminina maskeraden.

Bärbara objekt, läppstift, del av det gestaltande arbetet.

RESULTAT

Varje kvinnlig varelse är alltså inte nödvändigtvis en kvinna, hon måste vara delaktig i denna mystiska och hotade realitet som kallas kvinnlighet, Är den något som utsöndras av äggstockarna eller är den fixerad på en platonsk himmel? Räcker det med en frasande underklänning för att den ska komma ner på jorden¹⁸

Under tiden av mitt skrivande så har jag insett att kvinnlighet och femininitet inte är samma sak. Kvinnlighet beskriver stereotypa könsnormer rörande beteende, sätt att vara på och sysselsättning kopplat till könsroller. Femininitet däremot beskriver den ytliga kvinnligheten, något som kvinnor förväntas formas utifrån redan från födseln, medan män kan välja att iklä sig det.

Femininiteten/maskuliniteten handlar om hur vi väljer att klä oss, sminka oss och uppträda utåt mot en offentlighet. Det är en del av vår yta och kan visa på vår identitet och kulturella tillhörande. Jag tror att det är femininiteten vi behöver ifrågasätta och omforma för att komma åt och förändra stereotypa könsroller. Förväntningarna ligger i ytan, vad vi väljer att ta på oss för mask. Ytan är det första som uppenbarar sig i ett möte, beroende av hur jag klär mig och sminkar mig så blir jag bemött utefter stereotypa föreställningar.

Det har visat sig vara svårt att separera kvinnokroppen från de feminina attributen eftersom de är sammanfogade i så många lager. Redan från födseln får vi höra vad som är manligt och kvinnligt och vad som är maskulint och feminint. Attributen är inte något kvinnan väljer att bära, på grund av idealet som råder så är de en del av kvinnokroppen. Däremot kan du göra valet att avstå dem för att inte acceptera maskeraden. Det är först när kvinnan avstår de stereotypa attributen som den kvinnliga kroppen inte passar in i ramen. För att femininiteten ska bli ett val och inte ett påtvingande behöver vi förändra de djupt rotade patriarkala strukturerna. Badrummet är en av de platser där strukturerna sitter rotade, här görs och bekräftas femininiteten. Platsen fungerar som ett omklädningsrum för maskeraden. Genom att använda mig av badrummets feminina attribut som material i min gestaltande process har jag kunnat skala bort objektens ursprungliga funktion, och det är först när funktionen försvinner som vi kan se objektet på ett nytt sätt. Det är när läppstiftet inte är i en vaxstav eller när klacken är separerad från skon som vi kan skapa nya referenspunkter. När jag undersökte kvinnoseparatistiska rum, nagelsalonger och make-up studios, så märkte jag att femininiteten sitter i väggarna. Dessa rum har inte skyltar och regler som utestänger män men arkitekturen och utrymmet är enligt de patriarkala strukturerna bara formade efter kvinnliga kroppar eller kroppar som vill iklä sig femininitet. Det är normer som skapar könsspecifika platser som i sin tur bygger på den feminina respektive maskulina ytan. Dessa platser är med och skapar en slags ytspänning som i dagsläget skiljer kvinnokroppen och manskroppen åt.

Jag pratar ofta om den feminina ytan, beskriver det i ord, men objekt är för mig kraftfullare än ord. Därför tror jag att mitt gestaltande kan bli en stark tillgång i debatten. I mitt gestaltande har jag valt att skapa interaktiva objekt, som tar sig in på bara skinnet. Formar om masken, ytan. Genom att skapa smycken och corpus av läppstift, högklackade skor och nagellack så blir attributen något

¹⁸ *Det andra könet*, Simone de Beauvoir, svensk översättning från 1995, sid 9.

annat, får ett annat användningsområde som inte är kopplat till en specifik kropp. Det är först när vi kan separera feminina attribut från kvinnan som vi kan förändra de patriarkala strukturerna.

Om patriarkatets förutsättning är att finna ett naturligt samband mellan den anatomiska kvinnan, och den kvinnliga kvinnan, så måste vi fråga oss: varför vill kvinnor vara "kvinnliga"? Varför väljer kvinnor att ta på sig masken och genomföra ritualen för att kliva in i den stereotypa kvinnorollen? Dessa frågor har varierande svar eftersom kvinnokroppen inte är en kropp utan flera. Det är frågor som du som läsare kanske tar med dig imorgon när du kliver in i ditt badrum.

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

- Björk, Nina *Under det rosa täcket*, Wahlström & Widstrand, 1996.
- Beauvoir, Simone de *Det andra könet*, Norstedts Förlag, 1949.
- Cohen Ragas, Meg *Read My Lips; A Cultural History of Lipstick*, Chronicle Books, 1998
- Dahl, Ulrika *Ytspänningar - Feminister, feminismer, femmefigurationer*, Tidsskrift för genusvetenskap, nr 1 2011.
- Harding, Sandra *The Science Question in Feminism*, Cornell University Press, 1986.
- Hirdman, Anja *Tilltalande bilder*, Bokförlaget Atlas, 2006
- Johansen, R. Broby *Kropp och kläder*, Raben & Sjögren, 1954
- Pekula, Anneli *Kropp, Genus och sexualitet*, Sociologiska institutionen, Lunds universitet, 2003
- Riviere, Joan *Kvinnlighet som maskerad*, Skriftserien Kairos nr 6, Raster Förlag, 2001. (Original titel: "Womanliness As a Masquerade", publicerad i International Journal of Psycho-Analysis, vol 10, 1929)
- Wolf, Naomi *The Beauty Myth*, William Morrow and Company, 1990
- Schmuck Magazine 2014 års nummer, Meth Media Germany GmbH;

Digitala källor

<https://www.youtube.com/watch?v=hcyQpfYHuEQ#t=53>, Åsa Jungnelius pratar om sitt konstnärskap.

www.asajungnelius.se/objects Åsa Jungnelius hemsida.

<http://www.berlinartlink.com/2014/04/01/interview-nezaket-ekici-after-love-at-last-sight/> Nezaket Ekici pratar om sitt performance *Emotion in motion*.

http://asaskogberg.se/wp-content/uploads/2013/05/OWearer_bookView-1.pdf
Presskatalog för Åsa Skogbergs utställning, *O Wearer Where Art Thou*.

<http://www.svtplay.se/video/1732054/skonhetsideal-jorden-runt-brasilien>,
Programserie i SVT.

<http://www.konstfack2012.se/master/macg/karin-kakan-hermansson>

<http://nojessguiden.se/artiklar/kvinnorum-och-nagelkonst>